

OBD Noordwest nu ook actief in Haarlemmermeer

Annemiek van Zon, directeur basisschool de Octopus evalueert een jaar samenwerking

De voorwaarden voor een langdurige samenwerking zijn er

Sinds een jaar lopen er op basisschool de Octopus in Hoofddorp drie trajecten op het gebied van zorg voor leerlingen en groepsplannen in samenwerking met OBD Noordwest. De trajecten sluiten nauw op elkaar aan en zorgen er volgens directeur Annemiek van Zon voor dat onderwijs veel meer op maat gegeven kan worden.

Toen een jaar geleden OBD Noordwest zich presenteerde aan de 23 directeuren van het schoolbestuur van SOPOH (Stichting Openbaar Primair Onderwijs Haarlemmermeer), besloot de Octopus mee te doen met een pilot van twee op elkaar aansluitende trajecten: een individueel zorgtraject (o.a. diagnostiek en zorgteamconsultatie) en een systeembegeleidingstraject (groepsplannen). In de loop van het jaar is daar het ontwikkelingsperspectief bijgekomen, dat zorg biedt aan leerlingen met een eigen leerlijn. De pilot is Annemiek van Zon dusdanig goed bevallen dat is besloten de samenwerking in de toekomst voort te zetten. 'OBD Noordwest is een betrokken en flexibele partner gebleken met een

groot dienstverlenend aanbod. Het is prettig samenwerken, bovendien blijken de trajecten effectief, wat natuurlijk het belangrijkste is.'

Duidelijk plan

De aanleiding tot het zorgtraject was niet zozeer onvrede over hoe het liep, als wel het ontbreken van een duidelijk plan. 'Zorgleerlingen werden goed begeleid, maar altijd op aanvraag van de leerkracht. Nu hebben we een zorgteam samengesteld dat op vaste tijdstippen bij elkaar komt. Ook is er een duidelijk format opgesteld dat ervoor zorgt dat de hulpvraag voor iedereen helder is. Er is een duidelijke rolverdeling en een strak protocol. Die structuur blijkt voor iedereen prettig te werken.'

Het zorgteam bestaat naast Annemiek van Zon en IB-er Wikje de Jonge ook uit één van de leerkrachten, 'zodat er ook iemand bij de zorg betrokken is die zich dagelijks op de werkvloer bevindt,' legt Annemiek uit, 'Die kijkt toch weer anders tegen dingen aan dan wij.' Annemiek merkt dat de aanwezigheid van een zorgteam goed werkt. 'Voor leerkrachten is

Annemiek van Zon

het prettig dat er een vaste groep is die tijd vrijmaakt en deskundige ondersteuning krijgt van een orthopedagoog. Zelf merken we dat we, dankzij het door OBD Noordwest opgestelde format, onderwijsbehoeften beter kunnen

formuleren en een beter plan van aanpak kunnen opstellen.' Belangrijk vindt Annemiek bovendien de klik die er is met de adviseur, Lisette Assendelft. 'Natuurlijk neemt Lisette haar expertise mee en heeft zij als relatieve buitenstaander een objectieve blik. Maar het is ook prettig dat ze altijd snel reageert en betrokken is. Ze kent de leerkrachten en kinderen bij naam. We krijgen zo niet het gevoel dat we een casus met een nummer zijn.'

Groepsplannen

Om beter in de klassen te differentiëren, zijn er groepsplannen opgesteld. Iedere groep is nu in drie niveaus ingedeeld: basis, beter en zwak. 'Voorheen differentieerden we ook,' vertelt Annemiek, maar meer individueel. Er zijn nu drie groepen die uit kinderen bestaan met ongeveer hetzelfde niveau en gelijke onderwijsbehoefte. Door die kinderen samen te voegen, houden leerkrachten meer tijd over voor effectieve instructie. Er is nu een start gemaakt met het invoeren van groepsplannen vanuit één vakgebied naar meerdere vakgebieden. Dat in kaart brengen

was in eerste instantie wennen, want het was aardig wat werk. Gelukkig konden tijdsplanningen ook aangepast worden, zodat leerkrachten niet tegen onhaalbare deadlines aanliepen. Nu alles loopt, blijkt het heel helder en rustig te werken. Bovendien loopt de overdracht naar de volgende groep veel beter.'

Ontwikkelingsperspectief

Het derde traject is gericht op hoe om te gaan met leerlingen die een eigen leerlijn nodig hebben. Het werd opgezet naar aanleiding van de specifieke zorgvraag voor een leerling met een grote achterstand. Annemiek: 'Samen met Lisette hebben we uitgezocht hoe we dit traject konden vormgeven. Onze IB-er en ik hebben inmiddels geleerd hoe we, wanneer dat nodig is, ontwikkelingsperspectieven kunnen opstellen. Problemen en ontwikkelingskansen benoemen, prognoses stellen en doelstellingen formuleren zodat de leerling uiteindelijk met de best mogelijke verwachtingen van school gaat. Dit traject loopt voor één kind tegelijk. De begeleiding van het kind en het contact met de ouders is intensief en soms lastig maar we zijn blij dat we dit voor onze leerlingen

met een eigen leerlijn kunnen doen. Gelukkig, door het werken met groepsplannen, is dit maar incidenteel nodig.'

Met deze drie trajecten denkt Annemiek van Zon een mooi ontwikkelingspakket te hebben lopen dat zowel de hele groep als het individuele kind de beste zorg biedt. 'Het is altijd goed om je als school te blijven ontwikkelen en samen één weg te bewandelen. Ik vind het prettig en belangrijk daarbij op een goede adviseur te kunnen bouwen. Toen OBD Noordwest vorig jaar de presentatie voor ons deed, leek het mij een mooi verhaal dat nog waargemaakt moest worden. Maar dat is absoluut gebeurd. OBD Noordwest staat open voor specifieke wensen, de materialen en de informatievoorziening zijn effectief, afspraken worden nagekomen en het contact is professioneel en betrokken. Allemaal goede voorwaarden voor een langdurige samenwerking.'

Voor meer informatie over werken met groepsplannen en zorg voor leerlingen kunt u contact opnemen met Natasja Nieuwboer,
E nnieuwboer@obdnoordwest.nl,
M (06) 52 34 60 37

Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker!

Werken met een ontwikkelingsperspectief

Sinds schooljaar 2009-2010 stelt de inspectie dat voor leerlingen met een eigen leerlijn een ontwikkelingsperspectief (OPP) moet worden opgesteld. Met een OPP brengt de school in beeld wat ze met een leerling wil bereiken. Door het stellen van tussen- en einddoelen kan de school het leerstofaanbod beter afstemmen op de individuele leerling, zodat een leerling zich optimaal ontwikkelt. Het OPP maakt voor leerkracht, leerling en ouders inzichtelijk wat de na te streven einddoelen zijn en hoe ze die kunnen bereiken.

Een OPP is nodig voor leerlingen die voor één of meerdere vakgebieden losgekoppeld zijn van het reguliere groepsaanbod. Het betreft dus leerlingen met een eigen leerlijn. Het zorgteam moet de beslissing tot het volgen van een eigen leerlijn nemen, maar alleen wanneer leerlingen niet meer profiteren van het basisaanbod en geïntensiveerde oefening en instructie. Voor leerlingen met een grote achterstand op leesgebied, bijvoorbeeld de dyslectische leerlingen, is een ontwikkelingsperspectief dus niet per definitie nodig. Alleen wanneer een leerling niet alleen extra instructie en begeleiding krijgt (bijvoorbeeld middels RALFI-lezen), maar ook een compleet ander basisaanbod dan het groepsaanbod, dient een ontwikkelingsperspectief te worden opgesteld. In de praktijk betekent dit dat er vooral ontwikkelings-

perspectieven worden gemaakt voor spelling en rekenen.

Beoordeling OPP

De inspectie kijkt bij de beoordeling van een OPP naar een aantal aspecten:

- Het OPP moet voldoende zijn onderbouwd, dat wil zeggen dat de beslissing tot het volgen van een eigen leerlijn terecht moet zijn. Een externe deskundige (orthopedagoog of psycholoog) moet hierbij geraadpleegd zijn (bijvoorbeeld in het zorgteam). Daarnaast moet duidelijk zijn wat er in het verleden aan extra hulp is geboden en met welk resultaat. Wanneer er intelligentiegegevens bekend zijn kunnen deze worden meegenomen bij de onderbouwing. Een intelligentieonderzoek is dus niet verplicht.
- Het OPP moet realistisch zijn. De gestelde doelen moeten concreet zijn en onderbouwd worden vanuit het leerrendement en belemmerende en beschermende factoren.
- Naast een einddoel voor groep 8 moet een OPP ook tussendoelen bevatten. Deze worden per half jaar opgesteld en geëvalueerd met daaraan gekoppeld het concrete leerstofaanbod.
- De inspectie stelt dat de doelen ambitieus moeten worden geformuleerd. Bij de beoordeling telt echter wel dat 80% van de leerlingen met een OPP de gestelde doelen ook daadwerkelijk moet hebben bereikt.

Voor het maken van een ontwikkelingsperspectief zijn geen vastomlijnde criteria gesteld. OBD Noordwest heeft echter wel een format ontwikkeld dat scholen als basis kunnen gebruiken. Dit format heeft OBD Noordwest onlangs nog in nauw overleg met de inspectie geactualiseerd en aangepast aan de nieuwste inzichten.

Ondersteuning

OBD Noordwest kan op verschillende manieren ondersteunen bij het werken met een ontwikkelingsperspectief. Denk daarbij bijvoorbeeld aan teamgerichte scholing, IB-consultatie of IB-netwerk bijeenkomsten. Onderwerpen die aan de orde kunnen komen zijn:

- De stappen die een leerkracht of IB-er moet nemen om een OPP te maken;
- Het doorlopen van die stappen aan de hand van een door de inspectie goedgekeurde casus;
- Het gebruik van vaardigheidsscores in relatie tot het OPP;
- Werken met een eigen casus.

Voor meer informatie over ontwikkelingsperspectieven kunt u contact opnemen met
Annemiek Spiekerman
E aspiekerman@obdnoordwest.nl
M (06) 466 461 06
of met Natasja Nieuwboer
E nnieuwboer@obdnoordwest.nl
M (06) 523 460 37

Thematisch werken: betrokkenheid in alle geledingen

'Ik zie enthousiaste kinderen die trots zijn op hun werk en er graag over vertellen. Er is meer ruimte voor talentontwikkeling bij kinderen en ook talenten van collega's worden zichtbaarder. Ik merk dat collega's bij elkaar binnenlopen om successen te delen en dat ze elkaar opzoeken om samen na te denken over verdieping van de inhoud. Ouders nemen het enthousiasme van hun kind over en de oudercommissie past de inhoud van het slotfeest zelfs aan op het laatste schoolthema.' Aan het woord is Petra Jansen, directeur van de Bernardus van Bockxmeerschool, over de invoering van thematisch werken op haar school.

Doorgaande leerlijn

Thematisch werken is een proces waar draagvlak vanuit het hele team voor nodig is. Dat draagvlak hebben ze op de Bernardus van Bockxmeerschool met elkaar gecreëerd. Petra: 'Toen we de nieuwe visie aan het vormen waren, merkten we al snel dat we wilden gaan voor een doorgaande lijn in de school, inhoudelijk meer kwaliteit en verdieping en verbinding van de verschillende vakken. Gaandeweg ontstond de behoefte om qua werkwijze meer bij de onderbouw aan te sluiten. Daar is de betrokkenheid van kinderen groot doordat we ze activiteiten in samenhang aanbieden, gekoppeld aan een thema. Dat wilden de collega's in de andere groepen ook.'

Borging kwaliteit

De kerndoelen, de veiligheid van methodes en de onzekerheid over het "hoe", vroegen om een gefaseerde aanpak waarbij teamleden voor een deel hun eigen ontwikkelingstempo konden bepalen. 'Het eerste jaar experimenteerden we vooral', vertelt Petra. 'Wie het wilde, mocht de methode als bron gebruiken om een thema vorm en inhoud te geven. Dat wil zeggen dat wie het wilde, de zaakvakmethode als bron mocht gebruiken om een thema vorm en inhoud te geven. De leerkracht maakt dan zelf een opzet met interessante activiteiten en bekijkt welke activiteit of informatie uit de methode daarop aansluit.' Het tweede jaar was het jaar van de proeftuintjes; iedereen ging werken met een aantal schoolthema's. Het MT constateerde echter dat er vragen speelden over het borgen van de kerndoelen en het bewaken van de continuïteit in kwaliteit. Deze onzekerheid belemmerde mensen in hun voortgang in het veranderingsproces. Begeleiding was gewenst.

Direct toepasbare werkvormen

'Nanette Wagenaar van OBD Noordwest begeleidt ons nu op diverse manieren', vertelt Petra. 'Allereerst leert ze ons in teambijeenkomsten leerkrachtaardigheden om interessante thema's samen met de kinderen vorm te geven. Nanette reikt praktische werkvormen aan die direct in de groep toepasbaar zijn. Ook leert ze ons hoe we kinderen kunnen betrekken bij de inhoud

van het thema: hoe we hen medeverantwoordelijk kunnen maken. Input op didactiek en het doorzien van de kerndoelen versterkt onze mensen in het durven loslaten; daarvoor moet je vertrouwen hebben in je eigen professionaliteit.' Belangrijk vindt Petra wel dat je als directie meedoet met de scholing. 'Je herkent dan wat er in de groepen gedaan wordt en daardoor kun je inhoudelijke complimenten geven. Ook in de informatie naar (nieuwe) ouders is het belangrijk.'

Versterking handelingsgerichtheid

Een tweede vorm van (persoonlijke) begeleiding vindt plaats op de werkvloer, tijdens klassenconsultaties. De leerkracht stelt vooraf een vraag waarop hij of zij begeleiding zou willen krijgen. Het gesprek biedt handvatten om het eigen handelen te versterken. Als derde krijgt het MT ondersteuning bij de borging van de voortgang van de ontwikkeling in thematisch werken. 'De persoonlijke relatie die we met Nanette hebben opgebouwd is daarin heel prettig', besluit Petra. 'Er is een duidelijke klik en dat levert extra enthousiasme op bij het hele team. Door deze vorm van begeleiding zijn we allemaal eigenaar van ons eigen leerproces en met elkaar zijn we betrokken bij het thematiseren op de Bernardus van Bockxmeer!'

Voor meer informatie over thematisch werken kunt u contact opnemen met Nanette Wagenaar: E nwagenaar@obdnoordwest.nl M (06) 44 64 60 99

Hoe kinderen zich oriënteren op zichzelf en de wereld op de Jozefschool in Den Burg

Wereldoriëntatie vanuit de actuakring

Het is maandagochtend. De kinderen van groep 6 van meester Remco van Rijn zitten in groepjes. Ieder kind heeft een krantenberichtje of nieuwsfoto mee. Ze spieken links en rechts wat de anderen mee hebben en kijken geïnteresseerd naar foto's bij de artikelen. Die roepen direct vragen op: "Wat is dat?", "Hoe kan dat nou?" De foto's sluiten aan bij ervaringen van de kinderen: "Daar was ik ook!" "Dat heb ik ook gezien!"

Stappenplan

Remco checkt of de kinderen weten wat hij van ze verwacht bij het bespreken van de berichten. Hij doet dat centraal door kinderen te laten verwoorden in welke stappen zij het gesprek met elkaar aangaan. Vervolgens verspreiden de kinderen zich over het lokaal en de ruimte in de hal en doorlopen ze zeven stappen:

- Stap 1: De kinderen verdelen de taken: ze benoemen een voorzitter, een verteller en een schrijver.
- Stap 2: De voorzitter geeft de beurt aan de eerste verteller. Die neemt de anderen mee in zijn bericht. Samen bekijken ze de foto waarbij ze de geografische 4-slag toepassen. Dit helpt ze om van objectief waarnemen tot meningvorming en vragenstellen te komen.
- Stap 3: De kinderen kiezen één van de ingebrachte berichten om verder uit te werken. Dat is het bericht dat de meeste en interessantste vragen oproept.

- Stap 4: De schrijver noteert alle vragen.
- Stap 5: De groepjes delen de geselecteerde berichten in de grote kring. De klas krijgt gelegenheid om vragen te stellen of tips te geven om het antwoord op gestelde vragen te vinden. Op de kaart geven de kinderen de plaats aan waar de actualiteit vandaan komt en met een draadje verbinden ze het bericht aan die plek.
- Stap 6: De verdiepende stap: de kinderen gaan nu op zoek naar het antwoord. Dit onderzoeksproces is belangrijk om hun vaardigheden voor de brede ontwikkeling te vergroten.
- Stap 7: De kinderen presenteren het onderzoek en de uitkomsten ervan aan de groep.

Soms houdt het proces na stap zeven nog niet op. Een bericht kan zoveel vragen opleveren dat de hele groep er een aantal weken aan werkt.

Vertrouwen en loslaten

Remco: 'De belangrijkste leerkrachtaardigheid die wij als team met begeleiding van OBD Noordwest hebben ontwikkeld, is vertrouwen te hebben in de kinderen en het durven loslaten. Dat lukt als je de kinderen leert om op een gestructureerde manier zelf verantwoordelijk te zijn voor het onderzoeksproces. We hebben grip gekregen op de kerndoelen van aardrijkskunde en we hebben de methode Meander als bron om inhoud aan onderzoekjes van kinderen toe te voegen. Er

heeft een duidelijke verschuiving plaatsgevonden in onze rol van leerkracht: van ontwerper van onderwijs naar begeleider van leerprocessen van kinderen.'

Twee voorbeelden. Het bericht over verwoestende overstromingen in Auckland riep de vraag op of Nederland ook kan overstromen. De kinderen leerden vanuit die vraag van alles over uiterwaarden, dijken en deltawerken. Een bericht uit Texel over zwerfafval leidde ertoe dat kinderen in de schoolomgeving zwerfafval gingen verzamelen. Ook onderzochten ze hoe rottingsprocessen van verschillende materialen verlopen en stuurden ze suggesties naar de gemeente om zwerfafval te voorkomen.

Succeservaring werkt als olievlek

Wat deze werkwijze oplevert? Remco weet het inmiddels. 'Kinderen die intrinsiek gemotiveerd en nieuwsgierig zijn, zich kritisch opstellen, initiatieven nemen en elkaar nodig hebben om te leren. Succeservaringen van leerkrachten werken als een olievlek: ze nemen collega's mee in dit leerproces!'

Voor meer informatie over werken met de actuakring, kunt u contact opnemen met Nanette Wagenaar: E nwagenaar@obdnoordwest.nl, M (06) 46 64 60 99

Kweekvijver en Masteropleiding Intern Begeleider

Leren geeft energie

Samen met Fontys OSO verzorgt OBD Noordwest twee opleidingen die leerkrachten klaar stomen voor het IB-schap. De Kweekvijver is een verkennend traject, de Master SEN-opleiding geeft verdieping aan de vaardigheden van IB-ers. Twee studenten vertellen over hun ervaringen.

Marloes Klaassen Hendrikse is al zestien jaar leerkracht, waarvan de laatste negen jaar op Liereland, een Daltonschool in Alkmaar en onderdeel van het schoolbestuur Ronduit. 'Het IB-schap trok me al lange tijd aan,' vertelt Marloes, 'omdat ik graag meer wil doen met de zorg op school en de begeleiding van collega's. De Kweekvijver is bedoeld als snuffelen aan het vak; kijken of het wat voor je is. Hoewel ik dat al wist, is de Kweekvijver voor mij een goede opstap gebleken.'

Meerdere facetten

De Kweekvijver combineert cursusdagen met praktijkdagen én een aantal modules van de Masteropleiding IB. 'De cursus- en praktijkdagen zijn echt een oriëntatie', legt Marloes uit. 'Maar je leert ook meerdere facetten van het vak kennen. Tot die tijd ken je het IB-schap alleen van je eigen school. Door mee te kijken op andere scholen ontdek je dat het soms ook heel anders kan. De coaching van leerkrachten bijvoorbeeld, daar is niet één methode voor. Ik vond het heel nuttig om dat eens van een andere kant te zien.'

Marloes Klaassen Hendrikse

De modules van de Masteropleiding zijn volgens Marloes écht studiemomenten die best pittig zijn. 'Je moet serieus studeren en de praktijkopdrachten vragen ook veel energie.' Marloes vindt het wel prettig dat ze tijdens de Kweekvijver al een aantal modules kan volgen. 'Daardoor kan ik bepalen of dat echt is wat ik wil en of het haalbaar is de Masteropleiding met werk en privé te combineren. Het zal wel zwaar worden, maar ik merk dat al die nieuwe input me juist energie geeft. Ik moet afwachten of ik de lerarenbeurs krijg, maar als dat doorgaat, ga ik zeker de Master IB volgen. Ik wil graag een oplossingsgerichte IB-er worden die collega's kan begeleiden en ze nieuwe stappen kan laten zetten. Het belang van en de eisen voor het vak IB-er worden steeds hoger, je kunt bijna niet zonder opleiding.'

Master IB

Wie daar over mee kan praten is Michelle Joziase. Al tien jaar werkt ze op de Pater Jan Smitschool in Heerhugowaard en de laatste drie

Michelle Joziase

jaar werkt ze daar één dag in de week als IB-er. 'Natuurlijk leer je in de praktijk ook veel maar ik merkte dat dat vooral de grote lijnen waren. Op het gebied van bijvoorbeeld communicatie en coaching vond ik dat ik soms tekort schoot. Toen ik de kans kreeg de Master IB te volgen, greep ik die graag aan.'

'De opleiding is wél zwaar, je moet weten waar je aan begint en je tijd goed inplannen,' vertelt Michelle. 'Ook de praktijkopdrachten vragen de nodige planning én aanpassing van je collega's. Zij moeten immers meewerken aan de onderzoeken, enquêtes en presentaties die ik uitvoer. Gelukkig zien zij er het nut van in en helpen ze me graag.' Ook de literatuur die bij de opleiding hoort is stevig. 'Alles bij elkaar, studie en praktijk, moet je rekenen op minimaal 10 en soms 30 uur in de week. Maar', haast Michelle zich daar aan toe te voegen, 'het is het waard. Het is een studie die de diepte in gaat en waaraan je in de praktijk enorm veel hebt.'

Oplossingsgericht

Net als Marloes put Michelle vooral energie uit haar opleiding. 'Ik merk dat je leert oplossingsgericht te werken: in plaats van naar problemen, naar oplossingen leert te zoeken. Ook heel leerzaam was de module "De Intern Begeleider als veranderaar". Hoe begeleid je collega's tijdens veranderprocessen en hoe ga je om met weerstand?

Dat zijn dingen die nú al van pas komen in mijn werk. Bijvoorbeeld tijdens de begeleiding van zorgleerlingvergaderingen of tijdens oudergesprekken.' Michelle legt de lat voor zichzelf hoog. 'Ik wil straks een top IB-er zijn met een brede visie op het vak. Dit is een hele stevige bouwsteen daar naartoe.'

Masteropleiding Intern Begeleider en Kweekvijver voor Intern Begeleiders in Alkmaar

Fontys OSO organiseert in samenwerking met OBD Noordwest voor de regio Alkmaar de opleiding Master SEN (Special Educational Needs) met uitstroomprofiel interne begeleiding. De opleiding maakt onderdeel uit van de Master SEN zoals die aangeboden wordt door Fontys OSO in Amsterdam en zal voor een deel op locatie Alkmaar gevolgd kunnen worden. De opleiding is NVAO geaccrediteerd en voldoet aan de CROHO eisen. De opleiding start in september 2011 bij inschrijving van minimaal 15 studenten. Op www.obdnoordwest.nl vindt u uitgebreide informatie over de inhoud van de Master SEN opleiding en de wijze van aanmelding.

Kweekvijver aspirant IB-ers

Naast de opleiding starten wij in oktober 2011 met een Kweekvijver voor aspirant IB-ers. Het programma biedt een oriëntatie op belangrijke onderdelen van het IB-werk en de competenties die daarvoor benodigd zijn. De deelnemers onderzoeken stap voor stap deze competenties voor hun eigen situatie. Twee gerichte stage momenten maken deel uit van dit onderzoek. Aspirant IB-ers kunnen, naast het Kweekvijverprogramma, deelnemen aan enkele modules van de Masteropleiding. Voor hen geldt dat behaalde studiepunten ingezet kunnen worden, wanneer zij in de nabije toekomst daadwerkelijk aan de Masteropleiding willen deelnemen.

Voorlichtingsbijeenkomst opleidingen in samenwerking met Fontys OSO

De voorlichtingsbijeenkomst over de opleidingen die OBD Noordwest in samenwerking met Fontys OSO organiseert vindt plaats op:

Datum: dinsdag 21 juni 2011
Tijd: 16.30 – 18.00 uur
Plaats: OBD Noordwest
James Wattstraat 4, Alkmaar

U kunt zich aanmelden via:
E aanmelden@obdnoordwest.nl of
T (0229) 25 93 80

Voor meer informatie over kweekvijver intern begeleider kunt u contact opnemen met Ellen de Schiffart:
E edeschiffart@obdnoordwest.nl
M (06) 52 34 08 05

Voor meer informatie over de masteropleiding Intern Begeleider kunt u contact opnemen met Adri Storm:
E a.storm@fontys.nl
M (06) 14 12 70 25

Voor meer informatie kunt u bellen of mailen naar Adri Storm
E a.storm@fontys.nl
M (06) 14 12 70 25 of
Judith van Rooij
E jvanrooij@obdnoordwest.nl
M (06) 52 34 29 98

Op basisschool de Hofstee in Julianadorp zijn ze trots. Want bij de laatste Cito-toets scoorde de school op het gebied van rekenen boven het landelijk gemiddelde. En dat is niet zo vanzelfsprekend als je weet dat een jaar geleden die resultaten nog ruim onder het landelijk gemiddelde lagen. Beter met Rekenen, het traject dat de school in samenwerking met OBD Noordwest opzette, werpt zijn vruchten af.

Na twee jaar achtereenvolgende Cito-resultaten besloot de Hofstee zelf 'laag hangend fruit te plukken', zoals directeur Paul Spit het noemt. 'We pakten een aantal simpele dingen aan om op korte termijn de resultaten te verbeteren. Kleine oefeningen, vaker overleggen, dat soort dingen. Dat hielp direct. Daarnaast brachten we, samen met Fontys, de beginsituatie in kaart om te kijken of onze school klaar was voor een verandertraject. Je kunt zo'n traject wel opzetten, maar als de voedingsbodem niet goed is, bijvoorbeeld door een slechte organisatie, een negatieve cultuur of onprofessioneel leiderschap, dan plak je pleisters.'

Betrokken houding

Toen bleek dat er geen structurele onderliggende problemen waren om een verandertraject in te zetten, ging de Hofstee samen met OBD Noordwest met het rekenen aan de slag. 'Basisschool de Windwijzer, ook onderdeel van ons schoolbestuur Sarkon, had ervaring met OBD Noordwest

Vlnr: Paul Spit, Romy Schipper en Gerda Dofferhoff.

en die was zeer positief', vertelt adjunct-directeur Gerda Dofferhoff. 'Ook over adviseur Yvonne van der Eerden was de Windwijzer enthousiast dus we wilden graag met haar werken.' Dat bleek goed uit te pakken. Paul: 'Yvonne heeft een prettige, betrokken houding waarbij leerkrachten echt het gevoel krijgen dat ze ondersteund worden, niet dat ze iets opgelegd krijgen.'

Samen met Yvonne stelde de rekenwerkgroep een aantal duidelijke verbeterpunten op: het vergroten van kennis over de doorgaande lijn, effectievere instructie, verbeteren van de differentiatie en het doelgericht analyseren van gegevens. Vervolgens interviewde Yvonne een aantal leerlingen om te achterhalen hoe zij rekenden en

welke stappen ze maakten. 'Heel verhelderend,' noemt Gerda dat, 'omdat we op die manier de zaken door de ogen van de kinderen kregen te zien.' Ook werden de leerkrachten allemaal gefilmd. De opnames bekeken ze gezamenlijk. Gerda: 'Dat was een eyeopener. De leerkrachten zagen zichzelf in actie en dat gaf veel inzicht.' Romy Schipper, leerkracht van groep 6: 'Toen ik mezelf terugzag dacht ik: "Wat praat ik veel!" Ik besepte dat ik de kinderen veel eerder aan het werk kon zetten. Dat was echt een nieuw inzicht!'

Duidelijke focus

Gedurende een jaar volgden er meerdere studiedagen, instructies, trendanalyses en evaluaties. Uiteindelijk is het rekenonderwijs op een aantal cruciale punten aangepakt. Zo zijn de klassen

in drie niveaus ingedeeld en is er een dagschema om beter te kunnen differentiëren. Ook begint iedere dag met een duidelijke doelstelling die aan het eind van de les wordt geëvalueerd. 'Dat geeft de leerlingen en de leerkrachten een duidelijke focus', vertelt Paul. 'Dat, in combinatie met de verbeterde didactiek, meer kennis van de leerlijn, verbeterde overdracht tussen de groepen en de opgewaardeerde doelstellingen, werpt zijn vruchten af. Bij de laatste Cito-toets lagen onze rekenresultaten boven het landelijke gemiddelde. Daar hebben we wel een klein feestje om gevierd!'

Uiteraard vraagt een dergelijk verandertraject de nodige inspanning van management en team. 'Als management zijn wij verantwoordelijk voor de borging', legt Gerda uit. 'Wij voeren meer gerichte consultaties en klassenbezoeken uit en bewaken de gegevens en doelstellingen. Maar het prettige van de OBD-aanpak is dat die er niet op gericht is leerkrachten kunstjes aan te leren; hij is gericht op een fundamentele verandering van houding. Dat is op zich al een goede garantie voor de toekomst.'

Resultaat enorm vooruit

Van de leerkrachten vraagt de nieuwe werkwijze eveneens aanpassingen. Romy Schipper: 'Ja, het is even omschakelen, maar als het eenmaal in je systeem zit, dan werkt het veel makkelijker dan vroeger. Iedereen weet waar hij aan toe is, wij én de kinderen. Als je dan ziet dat de resultaten zo enorm vooruitgaan en de kinderen rekenen steeds leuker gaan vinden, dan wordt het werken er alleen maar leuker op!'

Opbrengstgericht leiderschap

Gert Jan Veeter, voorzitter van het College van Bestuur van Sarkon, plaatst de verbeterde rekenresultaten op de Hofstee in een bredere beleidsvisie van de Onderwijsinspectie en het Ministerie van OCW. In de zomer van 2009 heeft Sarkon bij het Ministerie subsidie verworven voor opbrengstgericht leiderschap. Sindsdien werkt Sarkon onder begeleiding van onderwijsadviseur Ellen de Schiffart van OBD Noordwest aan de versterking daarvan. Voor Gert Jan Veeter is het duidelijk dat de aandacht voor opbrengstgericht leiderschap ten goede komt aan een organisatiecultuur waarin leeropbrengsten voor rekenen en taal makkelijker en sneller kunnen verbeteren. Dit wordt nu prachtig geïllustreerd door het rekenen op de Hofstee. Voor Gert Jan Veeter en Paul Spit alle reden voor een feestje met het directieteam van Sarkon!

Voor meer informatie over het verbeteren van rekenopbrengsten kunt u contact opnemen met Yvonne van der Eerden:
E yvandereerden@obdnoordwest.nl
M (06) 46 64 60 64

Voor meer informatie over opbrengstgericht leiderschap kunt u contact opnemen met Ellen de Schiffart:
E edschiffart@obdnoordwest.nl
M (06) 52 34 08 05

Scan van Zaken op de Sokkerwei en de Duiventil

'Een stevige basis om op verder te bouwen'

'We waren op zoek naar een basis van waaruit we verder konden werken, de uitkomsten kwamen overeen met onze ervaringen en de neuzen staan allemaal weer dezelfde kant op', dat zijn de gemeenschappelijke ervaringen van directeurs Marja Verruijt-Groen van de Sokkerwei uit Castricum en Jaap Muurling van de Duiventil uit Hoorn. Zij lieten beiden een Scan van Zaken (Quick scan) op hun school uitvoeren.

Jaap Muurling

Met een Scan van Zaken kijkt OBD Noordwest met een objectieve en deskundige bril naar de stand van zaken op een school met betrekking tot het klassenmanagement. Bij de scan gaat het er vooral om te kijken of de school doet wat ze zegt te (willen) doen. Veel scholen hebben een goed plan betreffende het klassenmanagement. De scan maakt duidelijk in hoeverre het plan in de praktijk uitgevoerd wordt en werkt.

Goed onderhoud

Jaap Muurling van de Duiventil beaamt dat. Zijn school was twee jaar geleden de eerste die de scan liet uitvoeren. 'De kracht van de Scan van Zaken is dat hij over de eigen school gaat.' Op de Duiventil kwam de scan om de hoek kijken toen de school verder ging nadenken over Passend Onderwijs. 'We wilden daar meer mee doen en in de praktijk betekent dat dat je meer tijd in de zorg moet

Marja Verruijt-Groen

steken. Ik wilde weten of die rek er nog inzat. Ook wilde ik pas op de plaats maken en kijken of we het klassenmanagement wel goed onderhielden. Klassenmanagement is de basis; pas als dat goed loopt, kun je aan nieuwe dingen werken. In de dagelijkse gang van zaken merk je toch dat afspraken die je ooit hebt gemaakt in iedere klas een eigen leven gaan leiden. Ik wilde wat dat betreft alle neuzen weer bij elkaar en dezelfde kant op.'

Op de Sokkerwei werd de scan begin 2011 uitgevoerd. Het Zelfstandig Werken was voor Marja Verruijt de belangrijkste aanleiding hiertoe. 'Daar werkten we al langer mee maar ik merkte dat de doorgaande lijn soms ontbrak. Iedere groep deed wel iets met zelfstandig werken maar de afspraken waren niet eensluidend en leerkrachten hadden ieder zo hun eigen invulling van methodes en begrippen. Ik wilde daarover duidelijke afspraken en één vaste lijn.'

Sterktes en zwaktes

De Scan van Zaken brengt in kaart hoe het er binnen een school voor staat met onder meer de organisatie, instructie en interactie. Dit gebeurt aan de hand van gesprekken, analyse van onder meer het schoolplan, klassenbezoeken en aanvullende vragenlijsten. Resultaat is een beeld van de school als geheel en het klassenmanagement in de breedste zin van het woord in het bijzonder. Er wordt duidelijk of de school doet wat ze zegt te doen en wat de sterktes en zwaktes zijn. Door middel van aanbevelingen kan de school zelf een vervolgtijtraject bepalen. De bevindingen staan in een helder rapport beschreven.

Voor Marja waren de uitkomsten van de scan een bevestiging van wat ze al dacht. 'Niet verrassend, wel verhelderend om je eigen ideeën bevestigd te zien door een objectieve en deskundige scan. Onze ontwikkelpunten

bleken vooral in de effectieve instructie, de klasseninrichting en de eenduidigheid in afspraken te liggen. We hebben alle aanbevelingen van de scan overgenomen en zijn nu met deze verbeterpunten aan het werken. Voor de leerkrachten is het een prettige manier gebleken om ze te betrekken en om samen te zorgen voor duidelijke afspraken en een goede doorgaande lijn.'

Doorgaande lijn

Hoewel ook Jaap Muurling de meeste conclusies van de scan zelf al had gesignaleerd, was het volgens hem wel noodzakelijk een

objectieve scan door een derde partij te laten uitvoeren. 'Zelf signaleer je te ad hoc. Dan zie je dit, dan zie je dat. Met de scan staat alles overzichtelijk op papier en is er duidelijkheid over knelpunten en verbeterpunten.' Uit de scan bleek bijvoorbeeld dat de effectieve instructie in sommige klassen verslapt was, het teveel ontbrak aan uniforme benamingen en de dag- en weekprogramma's soms door elkaar liepen. 'Wanneer je dat soort dingen duidelijk hebt, zijn ze goed op te lossen. Want aan de vaardigheden van de leerkrachten ligt het niet, het is meer het bewustzijn. Nu de scan alweer

een tijdje achter de rug is, merken we dat er op vrijwel alle gebieden weer een mooie doorgaande lijn is die doorloopt van groep 1 tot en met 8. Ook kunnen we meer tijd en diepgang geven aan de zorg in de klassen, nu we effectiever met het klassenmanagement omgaan. De scan heeft ons al met al een stevige basis opgeleverd waar we nu nog steeds op verder bouwen.'

Voor meer informatie over Scan van Zaken kunt u contact opnemen met Irma de Bood:
E idebood@obdnoordwest.nl
T (0229) 25 93 80

Aankondiging Informatiemiddag methoden Natuur en techniek

5 oktober 2011

Hoe kun je zien dat een boom ziek is? Kunnen vogels horen? Waarom zakt een steen naar de bodem in de sloot? Hoe weten we dat of er water op een planeet is als je er nooit geweest bent? U kent ze wel, de vragen die kinderen kunnen stellen. Natuur, techniek en wetenschap is niet saai, eng of moeilijk! Het lammetje in de wei, een vliegtuig in de lucht. We komen er iedere dag mee in aanraking! Zeker in het onderwijs biedt natuur en techniek veel mogelijkheden tot praktische lessen, onderzoeksvaardigheden en doe-activiteiten. Een goede afwisseling met de leervakken rekenen en taal. De laatste jaren is er een nieuwe generatie methoden rond natuur en techniek

verschenen, waarin de kerndoelen zijn verwerkt. Wilt u kennismaken met de nieuwste methoden en inzichten rond natuur en techniek, kom dan woensdagmiddag 5 oktober naar de informatiemiddag bij OBD Noordwest. Samen met vier educatieve uitgeverijen wordt natuur en techniek in het zonnetje gezet! Nanette Wagenaar, onderwijsadviseur van OBD Noordwest, zal een inleiding verzorgen waarna de volgende methoden worden gepresenteerd in twee workshopronden: Leefwereld en Wijzer door Natuur en techniek (Noordhoff); In vogelvlucht (Zwijsen); Naut (Malmberg); Natuniek (ThiemeMeulenhoff)

Informatiemiddag Natuur en Techniek

Datum: woensdag 5 oktober

Tijd: 13.30 – 16.00 uur

Locatie: OBD Noordwest, Blauwe Berg 3a in Hoorn

Kosten: € 25,-

Voor informatie over deze middag kunt u contact opnemen met Ella Ruigrok:

E eruigrok@obdnoordwest.nl

T (0229) 25 93 80

Educatief programma

Droge voeten in Noord-Holland

Noord-Holland is aan drie kanten omgeven door water, terwijl de bodem daalt en de zeespiegel stijgt. 'Droge voeten in Noord-Holland' laat kinderen uit groep 1-8 op en rond school en in het Zuiderzeemuseum, actief ontdekken hoe ze droge voeten hebben en houden.

Het programma is ontwikkeld door het Zuiderzeemuseum in samenwerking met OBD Noordwest, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Belevisonderwijs. Leerkrachten kunnen lessen samenstellen met lesmodules uit vier programma's over waterveiligheid.

Een goede tip voor een schoolthema!

'Droge voeten in Noord-Holland' is voor 2012, Jaar van het Water, dé manier om water te beleven.

Voor meer informatie over 'Droge voeten in Noord Holland' kunt u contact opnemen met Nanette Wagenaar:
E nwagenaar@obdnoordwest.nl
M (06) 44 64 60 99

Gids 't Jongste Team is uit!

informatie over ons aanbod rond VVE-programma's en onze adviestrajecten en cursussen. Wij hopen u hiermee te inspireren en te motiveren om samen alle kinderen in de leeftijdscategorie van 0 tot 7 jaar zo goed mogelijke ontwikkelingskansen te bieden. Indien u (extra) exemplaren van de gids 't Jongste Team wilt ontvangen, kunt u een email sturen naar:
E info@obdnoordwest.nl

Speciaal voor de pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, de leidsters van peuterspeelzalen en leerkrachten van groep 1-4 van de basisschool hebben wij de gids 't Jongste Team samengesteld. Hierin treft u

Voor meer informatie over 't Jongste Team kunt u contact opnemen met Thea Schlumer:
E tschlumer@obdnoordwest.nl
M (06) 46 64 61 03

Aanbod Techniekkisten 2011-2012

Techniek is een combinatie van doen en denken. Het realiseren van technieklessen in de onderwijspraktijk vraagt veel van de leerkracht wat betreft eigen kennis, organisatie-talent en omstandigheden in de school. OBD Noordwest verzorgt begeleidingstrajecten en cursussen op het gebied van techniek en heeft een collectie uitleenkisten, die ook het komend schooljaar weer geleend kunnen worden. Het doel van de kisten is een eerste kennismaking met techniek, waarna u zelf met techniek aan de gang kunt gaan in uw klas. De kisten worden uitgeleend in vijf periodes van ongeveer vijf weken. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website of kunt u contact opnemen met Marjolijn Huiberts:
E mhuiberts@obdnoordwest.nl of
T (0229) 25 93 80

OBD Noordwest

Postbus 80
1620 AB Hoorn
T (0229) 25 93 80
F (0229) 25 93 83

E info@obdnoordwest.nl
I www.obdnoordwest.nl

Locatie Hoorn (centraal bureau)

Blauwe Berg 3A
1625 NT Hoorn

Locatie Alkmaar
James Wattstraat 4
1817 DC Alkmaar

Redactie:

OBD Noordwest /
Sandra Dijk (4c Communicatie)

Vormgeving & druk

Second Opinion

Voor meer informatie over al onze uitgaven en diensten kunt u terecht op onze internetsite: www.obdnoordwest.nl. U kunt ook onze gidsen opvragen per telefoon: T (0229) 25 93 80 of per mail: E info@obdnoordwest.nl. Wij komen op verzoek ook graag bij u langs voor een adviesgesprek.

NoordWest

